

Z LITERÁRNEHO ZÁHONU VIERY BENKOVEJ

Slovenský vojvodinský, čiernohorský a chorvátsky exilový básnik Daniel Pixiades sa narodil v Kysáči. Ukončil učiteľskú školu v Sombore. Ako učiteľ pôsobil v Seleuši, vo Velikom Gradišti, v Kulpíne, v Srijemských Karlovciach, v Starom Bare a v Sutomori, v Čiernej Hore. Roku 1974 sa presťahoval s rodinou do Kanady, kde aj teraz žije.

Ešte počas pobytu v Juhoslávii písal básne, tak po slovensky, ako aj po srbochorvátsky. Po slovensky vydal zbierky básní *Vlny kotvy vlny* (1973) a *Úlet za srdcom* (2011), tiež knižku veršov pre deti *Morská ríša* (2009) a teraz nás potešil ďalšími dvomi knihami. Jednou pre deti a druhou pre dospelých.

V morskej hĺbočine medzi čarovnými obyvateľmi podmorského vodného sveta rias, rýb, morských koníkov a vôbec podvodného rastlinného a živočíšneho sveta narodila sa aj krásna ryбка Žiara, ktorá cez toto množstvo zázrakov plutvala od rána do večera, ale v úzkosti a strachu, či zostane za hrebeňom mora zajatá na celý život. Ale smelý morský ťahúň morský Okáň láskavo sa k nej k brehu nasmeroval... plutvičkami čerí vodu, smelo sa jej pozerá do očí a sťa pravý gavalier navrhne jej voľný smer – na poľanu s rybkami morskými vílami zahrať sa, vyznať sa jej chystá lásku: Je tam pohyb a čarovný srdcový let! A ryбка Žiara pozornosťou sviatku celá omotaná, morského Okáňa poslúchne i na súťaž o Miss rýb pristane! Kým však rybky, krásne devy, mali pestré kabátiky, ryбка Žiara biely plášť, nuž si ho zvrhne a z tribúny masa sveta rozžiari sa od jej krás... Ale hlavná jury rozhoduje, prísny zubáč rýchlo napoveduje, že na cenu takej krásy iba tí najkrajší sú súci... A keď sa ozvali fanfáry, javisko stíchlo, nepočuť morský búrlivý hlas... a začal sa výber krásnych diev. Všetky kandidátky v strachu stíchli, ktorá z nich bude tá pravá Miss? Čierna, biela, žltá, hnedá alebo tá zlatom posiatá? Vtom pred iných a najmä jury priplávali aj Okáň a Žiara... Ale jury má svoj prísny hlas – oneskorene ste sa prihlásili a sem k nám i neskoro priplávali! Nuž ich vyradili... Nastal chaos, nastal vresk, obecnstvo sa búri, voda vrie, kandidátky v triaške sa hýbu... A?

Nuž ako sa táto nemilá vec výberu krásky na morskom dne skončila, povie vám kniha nášho kysáckeho rodáka, dnes obyvateľa Kanady, spisovateľa Daniela Pixiadesa, ktorú kolorovanými ilustráciami do sveta k deťom vprevala jeho manželka Smiljana Pixiadesová. **A touto nezvyčajnou knihou iste učarí najmladším našim čitateľom**, ale i tým starším, lebo sa z nej dozviete nielen pravdy o našom pozemskom, ale i nezvyčajnom morskom svete...

Zbrázdené je nebo

(Daniel Pixiades: *Zbrázdené nebo*. Báčsky Petrovec : Slovenské vydavateľské centrum, 2014)

Svoju najnovšiu knihu veršov Daniel Pixiades napísal v srbčine a v kompaktnej zbierke básní ju čitateľom prezentujú naši prekladatelia **Katarína Pucovská, Vít azoslav Hronec** a niektoré i sám autor.

Básnická kniha *Zbrázdené nebo* rozdelená je do štyroch cyklov s úvodnou básňou *Ticho a hlas*; po nej nasledujú cykly: *Smery a pobrežia*, *Vzlyky*, *Na počesť trávy* a *Zbrázdené nebo*. Knihu **ilustrovala mladá grafička Ľubka Ergová** zvláštnymi dekoratívnym štylizovaným rukopisom, čo obálke zbierky dáva iný takmer trojrozmer.

DANIEL PIXIADES

Vzostupy sna

(úryvok)

Ráno v jedinom okamihu

na okraji nášho sna

z mora vylisuje volanie čajky

V čase zúrenia morskej pláne

piesok nevie kam sa usadne

Pred bielou jazdou

nezaspätkujú

iba krvácajúce bralá

keď motýle skrásajú vo vzduchu

Spytujem sa oblohy

či deň vyschne v studničke

či z jeho hĺbok

začne prýštit' noc

či vyhasne

náš zrak

uprostred prílivu slziacej dúhy

Básne, ktoré sa v zbierke prezentujú, sú **zo srbských zbierok**, niektoré z nich boli i knižne uverejnené alebo zaradované i do antológií. Daniel Pixiades aj v básňach tejto zbierky hlboko do ich tkaniva zapisuje svoje vnímavé, nostalgicky, ale nie s pátosom, **rozjímanie nad ubiehajúcim časom**, lyrickým hrdinom, čiže človekom na pozemských cestách, ktoré

nakoniec privedú i lyrického hrdinu k stíšeniú putovania za šťastím a hľadaním seba. Nejedna z týchto básní nesie i jas nášho panónskeho slnka a podnebia s vôňami domova, ale i večné ľudské otázky o zmysle života. Je to rozjímanie človeka – básnika pri premenách sveta, zápase človeka o pevný bod zastavenia sa, čo do jeho duše vnášajú neraz i clivotu a bázne! Básnik sa **vzdal mladíckej búrlivej túžby byť neustále v pohybe**, teda na cestách bez smeroviek; z nejednej básne cítiť závan pieskov z dna rodného Panónskeho mora, ale i horkosť vysušenej trávy a jej semien, ktoré putujú touto našou zemeguľou za plodným záhonom, kde by spočinuli, vyrástli a rozkonárili sa... ale z dlhých únavných putovaní sa sťa útla trsť trávy skláňajú radšej k múdrym navŕšeným pieskom, hoci vedia, že i tie sú v neustálom vnútornom a vonkajšom pohybe. Ako teda prejsť a nájsť úspešne cestu za šťastím? Práve v tomto kontexte vyznieva i vstupná báseň prvého cyklu *Premena* a je sťa dáky sakrálny biblický hlas, ktorý čitateľa uvádza do tkaniva tejto lyrickej, ale i nostalgickej zbierky. Autor nám veršami iba **sprostredkúva svoje nepokoje a túžby**, ktoré lyrickým hrdinom lomcovali a časom z búrlivých víchrov mladosti postupne vyprchali, hoci sem i tam ich v sebe cítiť; sprítomnené a zhmotnené neraz prinášali nápovedné búrky, ale i očistné vody v podobe spŕšok, a tým dávali človeku nádej na nové vytúžené a snivé pochody za uspokojením tela i duše. Takou priam charakteristickou „píxiadesovskou“ básňou je vystužený najmä prvý a štvrtý cyklus tejto zbierky a ako ukážku uvádzame úryvok básne *Vzostupy sna* v básnickom preklade Vít'azoslava Hronca.

Viera Benková